УДК: 894.7/25

ӨСҮКБАЕВА А.
КНУ им. Ж.Баласагынаг. Бишкек
Osykbaeva A.
J.Balasagyn KNU, Bishkek
Osukbaeva@mail. ru

“ДҮЙНӨНҮН СҮРӨТҮ" ТҮШҮНҮГҮНҮН ТИЛ ИЛИМИНДЕГИ ОРДУ

Смысл понятия «картина мира» в лингвистике

Sense of the concept "The world picture" of linguistics

Аннотация: *макалада «дуйнв сурвту» тушунугу ачылып берилет. Душе сурвтунун тил аркылуу тушундурулушу боюнча изилдввчулврдун ар турдуу пикирлери жалпылаштырылып каралат. Анда эгерде дуйнв сурвту - бул дуйнвнун кврсвтулгвн вбразы белев, анда тил аны ишке ашыруунун шарты бвлуп эсептелет.*

Аннотация: *в статье раскрывается смысл, евдержание и применение пвнятия «картина мира». Анализируются и вбвбщаются разные мнения исследвателей пв языкввй интерпретации картины мира. В ней пвказанв, чтв если картина мира - этв наглядный вбраз мира, те язык является уелввием егв функцивнирвввания.*

Annotation: *the article is about the understanding picture of world. Different opinions of the researchers are summarized in the interpreting of the concept «world picture». It is shown if the picture of world is a shape of world than the language is a tool of its functioning.*

Негизги евздвр: *дуйнв; тил; адом; жаратылыш; ац-сезим; сурвт; квнцепт; лингвистика; вбраз.*

Ключевые слова: *мир; язык; челввек; прирвда; евзнание; картина; квнцепт; лингвистика; вбраз.*

Keywords: *world; language; a man; nature; conscious; picture; concept**;**linguistics; shape.*

Азыркы учурда жалпы эле лингвистикада тилге карата антропоборбордук кез караштан мамиле жасоого езгече кенул бурулууда. Тилдин езуне гана эмес, тилдеги адам факторуна езгече кецул бурула баштады [1., 4] жана жалпы тил илиминде "дуйненун тилдик сурету" деген тушунук кецири колдонууга ээ болуп жаткандыгы маалым болду. Жалпы мааниден Караганда, бул тушунук адамдын чындыкты кабылдоосу, ой-жугуртуусу, сезуусу менен байланышкан таанымдарына, билимдерине ылайык дуйне женундегу тушунугунун тушундурулушу менен байланышкан. Дуйненун сурету -объективдуу чындык, жашоо женундегу ой-бутумдердун жалпы системасы. Эгерде дуйне бул адам жана чейре, чындык, алардын бири-бири менен болгон карым-катнашы болсо, дуйненун сурету адам жана

чейре женундегу маалыматтарды иштеп чыгуунун жыйынтыгы болуп эсептелет. Дуйненун сурету - бул анын кузгудей чагылдырылышы эмес, бири-биринен айырмаланган субъекттер аркылуу ишке ашкан дуйне женундегу бир канча тушундуруулер.

М. Хайдеггер мындай деп жазат: "сурет" деген сезду баарынан мурда кандайдыр бир нерсенин чагылдырылышы деп ойлойбуз, ал эми дуйненун сурету деген негизги тушунук дуйнену чагылдырган сурет эмес, анын езун бутундей сурет катары кабылдай турган тушунук" [8]. «Дуйнену таануу», «дуйнену кабылдоо», «дуйнену тузуу», «дуйнену тушунуу» терминдери ац-сезимдештируу менен байланышкан. Тагыраак айтканда, адамдын чындыкты кабылдоосу, элестеелеру жана эмоциялары анын ац-сезими аркылуу ишке ашат. Бул аталган бардык терминдер автордун чындыкка, дуйне таанымга болгон кез карашын билдирет. Ал эми "дуйненун сурету" термини аталган терминдерге синоним катары колдонулат. Ошондуктан кептеген изилдеечулер, лингвисттер «дуйненун автордук модели» же «дуйненун сурету» деп атап келишет. А.Г. Спиркин: «Дуйненун бутун сурету - бул адамдардын жаратылыш женундегу, коомдук жашоо женундегу билимдеринин жалпы жыйындысы» - дейт [6]. Ал эми А.Б.Мигдал: «Дуйненун сурету бутундукту тузет. Ал адам маданияты ээлеп турган жашоону, турмушту бардык ык-чаралар менен таанып-билуунун жыйынтыгы катары енугет", - дейт [5]. А.Б.Мигдал белгилеп кеткендей, дуйнену бутундукте кабылдоо - автордук баамга байланышкан абстрактуу тушунук. Адегенде анын ац-сезиминде дуйнену бутундукте кароочу абстрактуу ой, идея пайда болот. Бутундукту тузуучу белуктер же чындыктын ар турдуу фрагменттери ошол ойду мазмундаштырат. Андан кийин мазмундаштырылган ой текст турунде чагылдырылат. Автор белгилуу бир адабий тилдик нормадагы тилдик каражаттарды колдонот. Тил - бул адамдын дуйне женундегу билиминин жаралышындагы жана калыптанышындагы эн негизги каражат, курал болуп эсептелет. Объективдуу дуйнену чагылдырууда адам таанып-билуунун жыйынтыктарын тилдик каражаттар аркылуу берет. Тилдик форма аркылуу берилген мындай билимдердин жыйындысы дуйненун тилдик суретун билдирет. Дуйненун тилдик суретунде тил аркылуу адамдын дуйнену кабылдоосу келип чыгат. Дуйненун тилдик сурету деп адамдын дуйне женундегу элестеелерун тушунууге болот. Дуйненун тилдик суретунун структуралык белугундегу негизги орунду жалпы маданияттын негизги концепттери ээлейт. Маданияттын негизги

концептерине төмендегүдөй түшүнүктөр тиешелүү: уят, тагдыр, эрк, карыз, күнөө, мыйзам, эркиндик, интеллигенттүүлүк, мекен ж.б. ж.б. кирет. Концептти эки топко бөлүүгө болот, ал маданияттын универсалдык категориялары деп аталган космикалык, философиялык категориялар: убакыт, мейкиндик, себеп, өзгөрүү, кыймыл, планета ж.б жана маданияттын социалдык категориялары деп аталган эркиндик, укук, адилеттүүлүк, эмгек, байлык, өзүмчүлдүк ж.б. [3]. Булардын бардыгы биригип дүйнөнүн жалпы концептуалдык моделин түзүшөт. Дүйнөнүн тилдик сүрөтү - дүйнөнүн жалпы концептуалдык моделинин эң негизги бөлүгү болуп эсептелет [4, 139]. Ал адам аң-сезими аркылуу кабылданган концепттин тил каражаттарынын, ой-жүгүртүүнүн семантикалык категориялары аркылуу берилишин билдирет, ошондой эле ал ой-жүгүртүү ишмердигинин жана тилдик системанын нормаларынын негизинде ишке ашат. Дүйнөнүн тилдик сүрөтү тилдик белгилерге, билимдерге, анын бирдиктерине жана эрежелерине таянып, ошондой эле, эң негизгиси алардын белгилүү бир түшүнүктүн мазмунун ачып берүүсүн билдирет [4, 144]. Дүйнөнүн тилдик сүрөтү Ю.Д. Апресяндын баяндамасында төмөндөгүдөй берилет: "Коомдогу кандай гана тилди албайлы, ал дүйнөнү кабылдоо жана түзүү жолдорун чагылдырат. Андагы негизги маанилер көз караштардын бүтүн системасынан келип чыгат. Чындыкты таанып билүү - улуттук менталитетке мүнөздүү көрүнүш. Ошондуктан өзүнүн тилине ээ ар бир улут дүйнөнү өз тили аркылуу ар кандай таанып билет.

Лингвистикада тилдик аспектиден дүйнөгө болгон көз-караштар жөнүндөгү ойлор XIX кылымдын башында В. Гумбольдттон башталса, XX кылымдан баштап дүйнөнү тилдик аспектиден изилдөө (языковая картина мира) бир нече гипотезалардын рамкасында (Л.Вайсгербер, Э.Сепир, Б.Уорф ж.б.) иш жүзүнө ашырылып, жакынкы убактардан тартып тил илиминде «дүйнөнүн сүрөтү» деген термин колдонула баштады [7].

Көпчүлүк окумуштуулар дүйнөнүн концептуалдык моделин жана дүйнөнүн тилдик моделин бөлүп карашат. Ар бир элдин дүйнө таанымы өзгөчө жана кайталангыс дүйнө сүрөтүнүн негизинде калыптанат. Ар бир цивилизация, социалдык система өзүнүн өзгөчө дүйнө кабылдоо ыкмасы менен мүнөздөлөт. Бул болсо ар кандай эле цивилизациялык коомдун менталдуулугу кандайдыр бир деңгээлде ошол коомдун мүчөлөрүнүн дүйнө көрүү жана дүйнө түшүнүү элестери берилген дүйнө сүрөтү менен шартталарын билгизет.

Дуйненун тилдик сурету тилди алып журуучулердун демейки ац-сезими тарабынан чагылган жана тилдик категориялар аркылуу кыйыр турде берилген, тактап айтканда, тил аркылуу дуйнену керген дуйненун езгече образын билгизет.

Дуйненун тилдик суретунун компоненттери болуп чагылдыруунун субъектиси, чагылдыруунун объектиси жана чагылдыруунун жыйынтыгы эсептелет. Дуйне суретун кароонун чечуучу критерийи - бул адам фактору. Ушундан улам чагылдыруунун субъектиси катары адам (жекелик дуйне сурету), адамдардын тобу (социалдык жана территориялык чектелген дуйне сурету) жана бутундей бир коом (улуттук дуйне сурету) каралат. Чагылдыруунун объектиси болуп турдуу образдарды алып журген дуйне тушунуу эсептелет. Ал эми чагылдыруунун жыйынтыгы - бул чагылдыруунун объектиси женундегу билимдерди сунуш кылган белгилуу бир дуйне сурету. Аталган билимдер субъектинин таанып-билуу ишмердуулугунун процессинде келип чыгат жана анын ац-сезиминде тушунук, образ жана билдируу актысы турунде берилет. Дуйненун тилдик суретунун калыптанышында кабыл алуу, сезууден баштап, ойлоо жана езун-езу таанууга чейинки адамдын психологиялык ишмердуулугунун буткул жактары катышат. Бул болсо адам езунун ац-сезиминде дуйне образын калыптандырууда, курчап турган керунуштерду тушунуп кабыл алууда, ириде, езунун сезимине басым жасаш керектигин кабарлайт. Анткени адамдын ац-сезими объект женундегу билимди гана эмес, ошондой эле анын эмоционалдык абалын да ез ичине камтыйт.

Илимий изилдеелерде дуйненун турдуу суреттеру бар. Бирок дуйненун тилдик суретунде гана дуйне толугу менен берилет. Анткени дуйненун тилдик сурету адамдын ишмердуулугунун бардык чейресун жана маданий, тарыхый енугууге ээ болгон коомдун буткул керунуштерун алып журет.

Дуйненун тилдик сурету динамикалык тузумдук мунезге ээ болуу менен бардык муундардын ишмердуулугунун жыйынтыгы катары саналат жана алар учун дуйне таанымдын тажрыйбасын еткеруп беруу кызматын аткарат. Адам аркылуу таанымы билинген, бири-бири менен тыгыз байланыштагы реалдуу керунуштердун ачык жана туз чагылышы лексикада ишке ашат. Бул процесс элдин рухий жана физикалык жашоосунун вербалдашкан тажрыйбасын топтогон жана сактаган тилдин кумулятивдуу функциясына негизделген. Ал тилдин тааным функциясы менен бирдикте ишке ашат.

Дүйнөнүн тилдик сүрөтү - бул белгилүү бир элдин дүйнөнү чагылдыруусу менен байланышкан тилдик каражаттардын системасы, белгилүү доордогу белгилүү бир элдин чындык жөнүндөгү таанып-билүүлөрүнүн, алардын тилдик бирдиктер аркылуу берилишинин жыйындысы. Тилдик каражаттардын аткарган кызматы, бардыгынан мурда, чындык жөнүндө маалыматты этникалык көз караштар менен байланыштырат. Ошондуктан чындык бардык эле адамдарга бирдей таасир этет. Ал эми аны кабылдоо, өздөштүрүү ар бир элдин өзгөчөлүгү, жашоо шарты, жөндөмдүүлүгү, тили менен ишке ашат. Коомдогу ар бир тил дүйнөнү өзүнүн өзгөчөлүктөрүнө жараша бөлүштүрөт. Белгилүү бир тилдин өзүнө тиешелүү өзгөчөлүктөрү бар. Башкача айтканда, белгилүү бир тилдин негизинде дүйнөнүн сүрөтү же модели жатат жана баяндоочу айтымдын мазмунун ушул моделге ылайык уюштурат.

Дүйнөнүн сүрөтү жөнүндөгү ойлордун бүтүндүгү таанып-билүүдө бир нече варианттар менен: илимий, көркөм, диний эпикалык ж.б. түрдөгү тексттер аркылуу берилет. Бул варианттардагы тексттер жалпы дүйнөнүн сүрөтүн ар биринин өзгөчөлүктөрүнө жараша түзүшөт. Мисалы, илим ар түрдүү тармактагы илимдерге (физика, химия, биология ж.б) тиешелүү болгон дүйнөнүн жалпы сүрөтүнүн жеке илимий фрагменттерин өзүнө камтуу менен дүйнөнүн илимий сүрөтүн түзөт. Бирок дүйнөнүн жеке илимий сүрөтү реалдуу чындыктын бардык жактарын чагылдыра албайт. Илимий ой-жүгүртүүлөр көркөм ой-жүгүртүүлөр менен толукталат. Алар бирдиктүү түрдө дүйнөнүн сүрөтүн түзүшөт. Дүйнө сүрөтү бир нече критерийлер менен бөлүштүрүлөт. Илимдин тармактарына каран философиялык, психологиялык, социологиялык, хирургиялык, тилдик ж.б. дүйнө сүрөттөрүн белгилөөгө болот. Ал эми дүйнө сүрөтүнүн изилдей турган объектилери да ар түрдүү. Маселен, изилденүүчү объектинин көлөмүнө карата жеке адамдын дүйнө сүрөтү, диний көз караштагы адамдардын дүйнө сүрөтү, оорулуу адамдардын дүйнө сүрөтү, кичинекей балдардын дүйнө сүрөтү, этностун дүйнө сүрөтү, улуттун дүйнө сүрөтү ж.б. ж.б. болуп ажыратылат.

Орустун лингвист-окумуштууларынын эмгектерине карасак, дүйнөнүн сүрөтүн таанып-билүүдө дүйнөнүн когнитивдик сүрөтү менен дүйнөнүн тилдик сүрөтү айкалыштырылып кеңири изилдөөгө алынып келет. Окумуштуулар көптөн бери бул эки түшүнүктү даана ажыратып бир бүтүндүктүн эки өңүтү катары бири-бирин толуктоочу көрүнүштөр катары аныктап жүрүшөт (В.В.Колесов, З.Д.Попова,

И.А.Стернин ж.б.). Когнитивдик дуйне сурету Деп адамзаттын, социалдык топтун же элдин дуйнену сезуу органдары аркылуу жана ойлоо, ой жугуртуу жолдору аркылуу абстрактуу чагылдыруунун натыйжасында пайда болгон дуйненун менталдык образын айтууга болот. Ал тигил же бул маданияттын нугунда жаралган концептосфералардын жана ац-сезимдеги кенумуш стереотиптердин жыйындысы катары аныкталат. Дуйненун когнитивдик сурету ац-сезимде системалашып жайгашат жана айлана-чейрену кабыл алууга, тушунууге, тушундурууге таасирин тийгизет. Мындай когнитивдик сурет: дуйненун белуктерун, элементтерин топтоштурат; мындай классификация системалуулукка баш иет; дуйнену тузуучу элементтердин байланыштарын, ез ара катыштарын (окшоштугун, айырмалуулугун, кесилишин, карама-каршылыгын) аныктайт; кубулуштардын пайда болуу шарттарын, жагдайларын, себептерин, енугуш, езгеруш жолдорун, натыйжасын белгилейт; эмприкалык жана абстрактуу-рационалдуу тажрыйба, билимди ой-тутумда каттайт, иреттейт жана сактайт; билим, тажрыйбаны муундан муунга, элден элге, жерден жерге берип, таркатып турат; ал-мейкиндик-убакытта жашайт, енугет, байыйт жана колдонулат.

Ошентип, тилдик дуйне сурету- тилдик мыйзамдардын жана дуйне суретунун мунезун жана мацызын ез кучагына алган система. Тилдик дуйне сурету - езгече кубулуш. Ал дуйне суретунун интерпретациясынын жана дуйне суретунтузуу процессиндеги, кабыл алуудагы, еткеруп беруудегу маалымат алмашуунун шарты.

Бизди курчап турган дуйнедегу таанып билуу мумкунчулугу адамдын тилге таянуу жендемдуулугу аркылуу ишке ашат. Биз башкаларга ез тажрыйбабызды еткереердун, езубуздун баабызды жана ынануубузду билдирердин алдында нерселердин, керуништердун мацызын жана алардын ез ара мамилелерин биздин ац сезимибиздеги фактыларга айландыруу менен тилдин катышуусунда дуйнену белуктерге белебуз жана сегменттештиребиз. Тилдик дуйне суретунун структуралык белугундегу негизги орунду жалпы маданияттын негизги концепттери ээлейт. Маданияттын негизги концептерине темендегудей, белгилуу бир элдин маданиятын чагылдырган материалдык жана рухий баалуулуктары кирет: тоо, суу, жер, мамлекет, уй, жаратылыш, жан-жаныбарлар ж.б.; уят, тагдыр, эрк, карыз, кунее, мыйзам, эркиндик, интеллигенттуулук ж.б.. Булардын бардыгы биригип дуйненун жалпы концептуалдык моделин тузушет.

Тилдик дуйнесурету- дуйненун жалпы концептуалдык моделинин эн негизги белугу болуп эсептелет.

Адамдын сырткы дуйнену таанып билуу процесси практикалык ишмердуулукке негизделген нерселер менен кубулуштардын концептуалдык схемаларын жана категорияларын ез ичине камтыйт. Адам нерселерди жана кубулуштарды езуне ылайыкташтыруу учун, ириде, аларды езгечелуктеруне жараша классификациядан еткерет, бирдиктуу дуйнену белуктерге ажыратат. Тилдин ролу нерселерди, керунуштерду белуктерге белуштуруу, атоо менен гана чектелбейт. Ошондой эле тилдин тузден-туз катышуусу менен сырткы нерселердин, кубулуштардын тупку маанилерине жараша бирдиктуу топторго топтоо, маанилештируу классификациясы да ишке ашат.

Тилдик дуйне сурету универсалдуу, анткени аны жаратуучу жалпы эл болот. Ал эми дуйненун керкем суретуиндивидуалдуу, анткени ал ошол элдин екулу болуп эсептелген белгилуу адамдын (автордун) текста аркылуу жаралат. Белгилуу бир автордук дуйненун сурету нерселердин, кубулуштардын, окуялардын объективдуу берилишинен жана алар женундегу илимий ой-жугуртуулерден айырмаланып турат. Башкача айтканда, автор «объективдуу дуйненун субъективдуу образы» болуп эсептелет. Объективдуу дуйненун субъективдуу образы жалпы элдин тили аркылуу эмес, ошол элдин екулу болуп эсептелген автордун тили аркылуу жаралат. Керкем дуйнесуретужеке автор аркылуу жаралгандыктан белгилуу бир денгээлде ага тиешелуу болгон тилдик езгечелуктеру да бар. Ошентип, белгилуу бир элдин таанымы, ансезими, маданияты гана эмес, автордук концептуалдык дуйненун езгечелуктеру да тил аркылуу берилет. Автордун тилдик байлыгы белгилуу бир элдин тилинин лексикалык, грамматикалык байлыгын гана билдирбестен, ошол элдин концептуалдуу дуйнеге бай экендигин, автордук концептуалдык дуйненун децгээлин да керсетуп турат. Белгилуу бир автор аркылуу жаралган керкем текст коомго багытталат. Ал жалпы адамдык баалуулуктарды, маданий тушунуктерду гана эмес, ошол коомдун дуйне таануусун да чагылдырат.

Тил ар бир улуттук маданияттын белунгус жана баалуу белугу болуп саналат. Маданият менен терец таанышуу жана аны ар тараптуу изилдее учун, ириде, ошол маданиятты жараткан улуттун тилиндеги берилген дуйне кабылдоону, дуйне тушунууну, ойломдун улуттук езгечелугун терец тушунуу керек. Мында тил аркылуу берилген дуйненунсурету алдыцкы катарга чыгат.

Параметрлери кеп турдуулукке ээ болгон тилдик дуйне сурету ете татаал кубулуштардын бири. Ушундан улам ага байланыштуу кеп турдуу тушунуктер, аныктамалар, классификациялар кездешет. Биздин оюбузча, тилдик дуйне суретуне аныктама беруудe, ириде, аны езгече кылып керсеткен классификациялык айырмачылыктарына кецул белуу керек.

Тилдик дуйне сурету - бул элдин кептеген кылымдык тажрыйбасы жана тилдик каражаттар аркылуу кептеген майда белукчелерден турган дуйненун бир бутундук, жалпылык катары берилиши. Бул керунуш адамдын материалдуулук менен руханийликке байланыштуу ишмердуулугун жана аны курчап турган мейкиндик менен убакытты, жандуу менен жансыз жаратылышты езуне камтыйт. Тил - маданияттын бир белугу жана анын кучтуу куралы, биздин рухубузду ачыкка чыгарган фактор. Ал улуттук менталдуулуктун езгечелуктерун билгизет. Тил - бул адамга ац сезимдин кенири чейресун ачып берген механизм.

Улуттук дуйне сурету когнитивдик дуйне суретунун компоненти катары кызмат кылат. Ал бир этноско таандык, анын тажрыйбасы, билими катары жашайт. Мында улут аралык, эл аралык, адамзаттык мунездегу концепттер да болот.

Улуттук дуйне суретун тузген концепттер, стереотиптер жалпы, туруктуу кайталанып турган мунезде иштейт. Улуттук дуйне сурету абстракттуу болгону менен, улут екулдерунун ойлоосун, билип таануусун, дуйне ездештуруусун, журум-турумун, рухий деелеттерге болгон мамилесин, салт-санаасын, ишенимин аныктайт. Анда пикир алмашуунун, тажрыйба алмашуунун, сактоонун жана таркатуунун ыкмалары, жолдору да камтылат. Булардын баары улуттук эс-тутумдун мазмунун тузет.

Азыркы адамдын акыл-ою терец, кенен, абстракттуу, ошондуктан ал ааламдын бутундугун да, аны тузген белуктердун, элементтердин, тараптардын жана сапаттардын да касиеттерин даана тушунет. Анын оюн эмпирикалык да, мифологиялык да, диний да, керкем да, илимий да, улуттук да, философиялык да, этикалык да ж.б. концепттер ээлеп турат, керегине жараша колдонулат, иликтенет жана енуктурулет. Когнитивдик дуйне суретунун негизги белугу тилдик дуйне сурету болуп эсептелет. Экеенун объектиси, изилдее методдору бир кыйла бетенчелуктерге ээ. Мисалы, туркун этностордун екулдерду тустерду бири-биринен ажыратышат. Бирок тилдерде тусту атоо ар кыл журет. Кайсы бир тилде бар аталыш башка тилде болбойт. Бир тил

жакын тустерду жиктеп, айырмалап атаса, башка тил буларды бир эле сез менен атап коюшу мумкун. Бир тилде тустун аталышы туе эмес эле кубулуштарды да атай берет. Туске болгон мамиле да ар турдуу Мисалы, кыргыз тилиндеги *ак* сезу кеп маанилуу: ак туе, ак кагаз, ак тилек, ак жол, ак елум, акталды, ак кепин, ак бата ж.б. "ак жур" «акыйкат, таза, туз жур», ак жол «ачык, шыдыр, жамандыкты, кыйынчылыкты жене билген, таза, жагымдуу жашоо, жакшы жол" ж.б. *Ак жол* сез айкашындагы тустун аталышына ар кыл этностордун мамилеси, баалоосу бири-бирине окшобостон ар турдуу боёктоду, тусту берет.

Дуйненун тилдик сурету тарыхый жактан туптелген дуйне женундегу коз караштардын жыйындысы, чыныгы керунуш-тердун концептуалдашынын айкындыгы. Ал - тилдин жардамы аркылуу чагылдырылган дуйне сурету. Дуйненун тилдик сурету табигый тилдин курамында ез алдынчалыкка ээ болгон тилдик образды езуне камтыйт.

Дуйненун тилдик сурету - бул бардык эле мааниге ээ болгондордун: маданияттын езгечелугун аныктаган маанилердин жана тилдин жашашын, ошондой эле анын кецири функцияланышын шарттаган маанилердин тутуму.

Адабияттар

1. Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека. - М, 1998. - 896 с.
2. Апресян Ю. Д. Интегральное описание языка и системная лексикография. - М:, 1995. - 766 с.
3. Вежбицкая А. Сопоставление культур через посредство лексики и прагматики. - М, 2001. - 272 с.
4. Кубрякова Е.С. Человеческий фактор в языке. Язык и порождение речи. -М, 1991. - 238с.
5. Мигдал А.Б. Некоторые параллели // Художественное творчество. - Л, 1986.
6. Спиркин А.Г. Философский энциклопедический словарь. - М, 1973.
7. Текст как отображение картины мира: Сборник науч. тр. / МГПИИЯ им. М.Тореза. - Вып 341. - М, 1989. - 136 с.
8. Хайдеггер М. Разговор на проселочной дороге. - М, 1991. - 192 с.